

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus De Brevissima Ad Perfectionem Via, hoc est De
Perenni Divinæ Voluntatis Intentione, Executione,
Apprehensione**

Družbicki, Kaspar

Coloniae, 1723

Caput. XI. Tria esse Actionum humanarum genera: indifferentes actus in
individuo non dari: de parte animi superiore & inferiore disputatur.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55395](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55395)

ita quamdiu humanus animus nubes & caliginis propriarum voluntatum in se fovet, lux Divina Solque justitiæ in eo non potest elucescere, at pulsus nubibus affectuum (quod per sinceram illam, & nudam Divinæ voluntatis Externæ intentionem fieri diximus) illi-
cò radii Solis in terram cordis nostri vibrantur, serenitasque enascitur; per radios autem, tanquam per indices, & duces ad conspectum Solis ipsius, Patris luminum, & radiorum fontis pervenitur: spectandumque se Sol ille Divinus exhibet, non in radio & luce suâ, sed in semetipso.

Atque ex his elucescit tandem illud, quod erat initio Capitis hujus propositum: quidnam scilicet sit Voluntas Dei? & quomodo nobis illucescat? Cæterum non sum nescius hæc obscuriora esse paulo: quin imò fateor ita obscura esse, ut ipsâ explicatione obscurentur: hæc enim non Magisterio aut lectione humanâ, sed disciplinâ divinâ, & experimento proprio addisci amant, & nata sunt: ad illud ergo tandem veniamus, ut dicamus. Quomodo Voluntas Divina in rebus omnibus quæ agendæ occurrunt, cognosci possit?

CAPUT. XI.

Tria esse Actionum humanarum genera: indifferentes actus in individuo non dari: de parte animi superiore & inferiore disputatur.

AD ostendendum, quomodo cognosci possit

possit, quæ sit Voluntas Dei hîc & nunc
supponere oportet; Omnium actionum no-
strarum genera tria esse: Aut enim imperatæ
sunt à Deo, aut prohibitæ ab eodem, aut
nec imperatæ, nec prohibitæ, sed arbitrio
nostro relictæ, & quasi indifferentes, ita ut
neque peccemus si agamus, neque si non aga-
mus. Actiones si imperatæ sunt, aut prohi-
bitæ à Deo, indubitata habent Dei volun-
tatem; neque est in hoc immorandum; labor
solum in hoc est, ut sciamus quæ nam jubeat,
quæ prohibeat Deus. Per jussionem autem
prohibitionemque divinam, non intelligo so-
lius Dei mandata, & placita, per ipsummet
lata, sed intelligo omnia cujuslibet Superio-
ris scita, & decreta, qui legitimam habent
imperandi, nosque hîc & nunc ad obtempe-
randum obligandi potestatem: siquidem etiam
hæ leges ab homine modo debito latæ, ad
tempus vel pro semper divinæ censendæ sunt,
cum non sit potestas nisi à Deo: atque ideò,
sub actionum imperatarum vel prohibitarum
à Deo, nomine, complector Leges Regum,
Rerumpubl. justas, Præcepta Ecclesiæ, Pa-
rentum, Superiorum: Regulas, Constitu-
tiones, Ordinationes Ordinum & familiarum,
aliorumque legitimorum quorumlibet Supe-
riorum, confessoriorum, Præsidum: de
Luc his enim dictum omnibus est. *Qui vos*
10. audit, me audit, qui vos sperint me
sperni: Et omnes hi, usurpare possunt
Joan illud: *Mea doctrina, non est mea, sed*
7. ejus qui misit me Patris. Quare quidquid à
Deo immediatè, per se, mediatè, per homines
jussum

justum est, faciendum est, eo solo, & uno fine, quia Deus fieri vult; nullo alio admisso, quali intento. Similiter quidquid ab eodem Deo, modo dicto prohibitum est ne fiat, nullo modo faciendum est, postpositis omnibus aliis respectibus, solo eo fine, quia Deus non fieri vult.

Quod attinet ad Actiones Indifferentes, §4. & nec imperatas, nec prohibitas à Deo Deique ullo Vicario, de his paulo fusiùs, enucleatiusque differendum est: utilis enim est ea doctrina, & ad præsens institutum valde necessaria; neque omninò cuique ad sciendum prompta.

Sciendum igitur imprimis est: Actiones indifferentes, quæ scilicet nec bonæ sint, nec malæ, sed possint esse & malæ & bonæ, pro variâ circumstantiæ bonæ vel malæ, ad objectum alioqui nec bonum nec malum ex se, adjectione, nullas in individuo & particulari tales esse: Sed omnem singularem actionem hominis, necessario aut bonam aut malam esse debere: Indifferentes autem, & nec bonas nec malas, tantum in communi consideratas inveniri; reipsâ verò in usu & praxi humanâ, non dari. Quod vel ex eo clarè patet; quia actionem, quæ nec bona nec mala sit, necesse est esse talem, quæ nec agenti nec alteri ab agente ullo modo proffit; at actio, quæ talis sit, ut nulli proffit, otiosa est (secundum ea, quæ Gregor. Basil. Hieron. de otiosis verbis dicunt) Ergo consequenter mala: otiosum quippe est malum & de eo reddendam esse rationem in Judicio Veritas asserit. Actio igitur quæ

nec bona nec mala sit aut nulla est, aut mala est.

55. Est autem hujus rei ratio sublimior, scituque dignissima, quamvis paucis nota. Nimirum, Naturale esse unicuique rei (rectam rationem id dictare) ut secundum eum gradum operetur, qui in illâ est supremus & perfectissimus. Ita, v. g. vivens aliquod non satis habet operari juxta infimum suum gradum, puta Corporis, sed exigit poscitque operari secundum gradum vitæ. Rursum animali sentienti, non satis est operari secundum gradum vitæ, sed exigit operari secundum sensum: si enim tantum ageret, ut vivens, non ageret ut animal, sed ut non animal. Pari ergo ratione, homo rationalis, non satis habet, habereve debet, si tantum agat secundum gradum vitæ aut sensus, hoc enim est agere, ut caudicem, vel bullam, sed poscit ratione duce, agere secundum rationem, quia hoc est agere hominem, & ut hominem, hominisque personam & dignitatem sustinere. Quam ad rem penitius intelligendam.

56. Sciendum est. Naturam hominis non esse, vivere; quia hæc arborum, & fruticum est; non esse Sentire, quia hæc natura brutorum est; sed esse rationalem esse. Ergo tunc homo secundum naturam vivit, quando secundum rationem vivit, & tunc homo agit naturaliter, secundumque suam naturam, quando vivit rationabiliter: rationabiliter autem vivere homo potest vel recte, vel non recte hoc est vel secundum rationem rectam, vel

vel secundum rationem corruptam & erroneam. Si ergo vivit rectè rationabiliter, id est, secundum rectam rationem, bene honesteque agit. Si vivit & agit non rectè rationabiliter, id est, secundum rationem errantem, malè & non honeste agit, Semper tamen propter finem agit, quia rationabiliter agere, est propter finem agere; qui finis si bonus est, & honestus, eumque homo appetit, actio est secundum rectam rationem; si verò finis malus est, & non honestus, eumque homo appetit, actio est secundum non rectam rationem; si reprobatur cum debet, actio est, secundum rectam rationem. Si ergo homo agit propter finem (quando agit ut homo) semper, & finis semper vel est malus vel bonus, semper homo agat secundum rationem rectam vel non rectam, & sic semper malè vel benè, nunquam autem nec male nec bene, quia finis nunquam datur nec bonus nec malus, sed semper aut est verè, aut fictè bonus.

§7.

Quod si quæras, quid si homo agat secundum inferiorem suum gradum, puta, sensualitatem, aut vitæ, agitne bene? Dico, pessimè, non enim agit hominem, sed bestiam, sed caudicem ut dicebam. Jam igitur si homo naturâ & ratione duce, poscit, & tenetur agere secundum gradum suum supremum, scilicet rationem, sequitur quòd quotiescunque sic non agit, peccet in naturam & rationem. Jam vero quid est agere secundum rationem? nemo dubitat, quod sit agere propter finem sive bonum (bonum enim & finis sunt idem) si igitur homo sem-

per tenetur agere secundum rationem, tenetur etiam agere propter bonum, & propter finem, at actio quæ enim propter finem, seu propter bonum, debet esse & necessario est bona (sive verè bona, quando est finis verè bonus, sive tantum putative & apparenter, quando finis verè malus in se est apprehenditur tamen ut bonus) ergo si homo tenetur semper agere propter finem tenetur habere semper actionem bonam, bonam inquam quomodocunque, vere vel putative, tendentem scilicet in bonum verum vel apparens. Agit igitur homo semper propter finem, & si agit propter finem semper, nunquam actio ejus est indifferentes, sed aut est omninò bona, si est propter finem bonum verè, scilicet honestum, & rectæ rationi conformem: aut est omninò mala, si est propter finem malum in se, & rectæ rationem difformem.

58. Neque verò potest assignari ullus finis in particulari, qui nec difformis, nec conformis sit rectæ rationi; Vel enim congruit humanæ naturæ, & illa congruentia honesta est, & digna quam recta ratio appetat, & sic est finis rectæ rationi conformis: vel illa congruentia non est digna, quam recta ratio appetat, esto aliàs naturam delectat; & sic finis verè est difformis rationi, estque malus, & actio propter illum est mala, vel denique non congruit naturæ, neque apprehenditur ut talis ab Agente, & sic finis non est, nec quisquam agit propter illum; propter illud enim omnia agunt, quod convenit, sive quod bonum est: unde Philosophus

sophus dixit : Finem esse id quod omnia appetunt. Maneat ergo tanquam certum, quod nunquam homo agat indifferenter, & quòd nullæ actiones possint dari indifferentes, sed omnes aut bonæ sunt aut malæ. Si tamen extra usum & exercitium spectentur, assignari indifferentes possunt, quatenus objecta quædam reperiuntur, nec bona nec mala in se : at ex applicatione praxique, possunt esse bona aut mala : quæ applicatio fit, quando actio circa talia objecta exercetur.

Juvat rem exemplo demonstrare. Am-^{59.}bulare ex naturâ suâ nec bonum nec malum, hoc est, nec honestum, nec turpe, nec rationi conformè, nec difforme est : potest ergo ambulatio fieri & bene, & male : Si nimirum addas aliquid quod si honestum vel turpe : ut si ambules propter amorem Dei, propter sanitatem, ambulatio est bona, quia amor Dei, sanitas, sunt honesta bona ; Si ambules, ut fureris, ambulatio est mala, furtum enim est malum & turpe. Atque hætenus ista extra controversiam sunt. Quæritur jam : Ambulare ut ambules, quia commodum est, quia delectat, sitne honestum an turpe ? Et respondeo : Ambulare præcisè ut ambules, alio nullo fine, turpe esse & malum, quia rationi difforme, difforme autem quia caret fine, caret autem fine, quia finis est aliquod bonum, ambulatio autem nec bona nec mala ex se est, finis igitur esse non potest ; ergo ambulare ut ambules, est sine proposito fine ambulare, quod

est sine ratione agere: sine ratione autem hominem agere, est contra rationem agere; ratio enim vult juxta se semper agi. Neque dici potest, tunc ambulationem esse finem ambulationis, quia si est finis est bonum: at suppositum supra, ambulationem nec malum nec bonum esse, non potest igitur esse finis nisi aliud addas, quod illam ex nec bono nec malo, faciat bonum & consequenter finem: Similiter ambulare quia commodum est tantum, vel rationi rectæ congruit, & est honestum, vel ab illâ discrebat autem, & est turpe discrebat quia non est actio rationabilis: non est autem, quia non est propter finem naturæ rationali congruentem: est quidem congruens naturæ simpliciter, sed sensuali tantum: at hominem propter bonum solius suæ sensualis portionis non decet operari (sic plane prout illum non decet operari ut bestiam) alioqui si hoc deceret, deceret hominem luxuria, ingluvies, aliaque bestialia opera: non teneretur homo reprimere passiones appetitus sensitivi, quod absurdum est: Neque video discrimen inter hæc duo: Ambulare quia sensualem naturam delectat, & Actus luxuriæ obire quia eandem delectat. Quod enim ambulatio ex se honestari possit per aliud v. g. Intentionem fanitatis, etiam actus illi possunt honestari, per usum Matrimonii &c. intentionemque prolis. Denique quorsum dixit Apostolus. *Mortificate membra vestra, &c. Si spiritu facta carnis mortificaveris &c.* quorsum, inquam, dixit, si propter commodum solius sensualis naturæ agere ho-

hominem decet. Sed de his satis superque actum.

Serendum deinde est, in homine duplicem esse vitam, seu potius, duplicem animæ portionem: Superiorem seu Rationalem ac Spiritualem: Apostolus lib. c. vocat Spiritum) Inferiorem (seu sensualem, Scriptura vocat carnem, opera carnis, legem membrorum &c. Duæ istæ portiones ita conjunctæ sunt, ut simul repugnent sibi, imò & sese oppugnent quod expressit Apostolus cum dixit: *Video aliam legem in membris*

meis, repugnantem legi mentis meæ. Et Spiritus concupiscit adversus carnem, & caro adversus Spiritum: imò etiam Poëta.

Video meliora, proboque: Deteriora sequor. In hac perenni portionum istarum pugna (perenni dixi, quia semper igniculus, ut abiebat ille jam moribundus apud Gregor. vivit) hoc evenit, ut si inferior superiorem debellet, actum sit de nostrâ virtute, totaque salute & vita spiritali supernaturali, imò & rationali naturali. Si superior inferiorem vincat, tantò nos beatiore in hac vitâ simus, quanto hæc victoria certior, firmior, consummatio est. Porrò hoc habet ea pugna commodi, quòd nunquam Inferior Superiorem de bellare possit portionem, nisi nos vel potius ipsa pars Superior, ultrò & sponte inferiori succumbat: è contra Superior Inferiorem semper (auxiliante divinâ gratiâ, quæ semper præsto est) vincere possit, modo pugnare & oppugnare non desistat; quæ victoria & debellatio, non est in hoc posita, ut alterutra

pars

60.

Rom

7.

Gal.

5.

pars extingatur extirpeturque , ita sicut
 Stoici de Apathia sensere : (semper e-
 nim quantumcunque pars inferior Superiorem
 debellet, prodet se velit nolit pars Superior,
 & inferiorem victricem fugillabit : unde est
 quod pessimi quique , semper tamen remor-
 sum conscientia , hoc est repngnantiam par-
 tis Superioris victæ contra Inferiorem vi-
 ctricem sentiant : & vicissim optimi quique
 & Sanctissimi (Christum cum Sanctissimâ Vir-
 gine exceipio) semper tamen brutos motus,
 & rationem aut antevertentes aut respuentes
 plus minus experiuntur) sed in hoc sita est
 prædicta victoria , quòd alterutra portio æ-
 mulæ suæ dominatur & prævalet. Nam hoc
 solum Deus ab homine vult, ut partem sui Su-
 periorem subjiciat Deo, præponat autem &
 dominari faciat sensualitati suæ , inferiori par-
 ti, & ut id cum virtute ac merito faceret,
 liberè illum id facere voluit libertatemque
 ideò dedit. Hanc libertatem pars inferior
 tentat sæpissimè, sed tamen violentat, & co-
 git nunquam, alioqui libertas non esset : has
 tentationes libertas necessario sentit, sed in
 eas non libere consentit : unde non peccat
 sentiendo, sed consentiendo. Neque Deus
 præcepit homini, ne sentiat, sed ne consen-
 tiat. Sentire enim est hominis & naturæ,
 consentire est libertatis, & rationalis naturæ,
 ideò etiam sensum non subjecit libertati, sed
 consensum : consentire autem est, partem
 superiorem inferiori subdere. Quia ta-
 men non vacat periculo semper tentari, aut
 sæpe, & quia gutta cavat lapidem, &
 denique

denique quia hæc tentamenta possunt & solent esse, gravia, molesta, fortia, multum partem Superiorem debilitantia, idcirco homini impositum est onus sensualitatis mortificandæ, ut nimirum dum mortificatur, minus valida ad tentandum reddatur. Neque ut amplius homo cum suâ parte inferiore agat, ab homine requiritur. Imo ita hæc mortificatio imperatur, ut extinctio prohibeatur. Sic hostem debes perlequi, ut serves civem. Caro & sensualitas à naturâ data est homini si-ve animo ad consortium: post peccatum data est ad Exercitium, & prælium: Sic ergo te cum illâ debes gerere, ut illam vincas in prælio, serves tamen pro consortio, quod peccatum peperit, extingue, quod natura dedit, fove.

Quamobrem Deus optimus, qui ab initio fecit hominem rectum, ad eamque rectitudinem omnibus modis, quantum ex suâ parte sufficit reducere conatur, ita hominem instituit, ut Superiorem seu racionalem partem relinqueret in arbitrio ejus, atque potestate plenissimâ pro quocunque & omni tempore, ita ut homo ejus arbitrii liberi, potestatisque vi, possit hanc sui partem vel subdicere sensualitati, partique inferiori, vel Deo ejusque voluntati conformare & subdicere, partique inferiori præponere; adjuvante in hoc hominem divinâ gratia. Inferiorem verò partem non ita moderator ille Supremus hominis libero arbitrio subdidit, ut ei semper subesse pars ista posset, quoties homo vellet, aut ut eam DEO subdicere, & par-

& parte Superiore in officium redigeret cum liberet. (Hoc enim donum status innocentiae amissus, nobis sustulit) sed tantum ut ejus impetibus & furoribus homo parsque ejus superior posset non credere, eosque ex parte retundere, seque ipsam ab consensu in ejus desideria immunem servare posset deberetque, concessit, & præcepit. Unde fit, ut homo volens nolens raptetur ad ea per partem inferiorem sui, à quibus ratione Superiori abhorret; juxta illud: *Non quod*

Rom

volo bonum facio, sed quod nolo malum hoc ago

7.

ideoq; jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum: Et illud: Volo aliam

Rom

7.

legem &c. Hinc etiam fit, ut nec DEUS

ab homine exigat, nec teneatur homo violentas istius infimæ, & infirmæ suæ patris impeditioes excindere, ac non sentire, sed tantum tenetur oportunis afflictationibus sui asperitatibusq; ne frequentes sint, ne violentæ, ne superiores & fortiores parte rationali: uno verbo, non tenetur facere homo, ut eas non sentiat, sed ut quam minimè sentiat, & ut nunquam consentiat; hoc si homo facit, satis facit; non tantumque non peccat sentiendo, sed potius merendi & pugnandi, & vincendi, & coronas obtinendi hinc occasionem habet, si prout decet, legitimè decretat; decretat autem si sensui non consentit, si repugnat, si se sentire gemit & dolet: si in proposito non peccandi præsertim mortaliter, firmissimus, & quasi abstinatus est: si arma numquam abjicit, nec dat manus impugnati inimico, estque sibi conscius atque credit, se restitisse:

hæc

hæc enim sunt signa certa sufficientiaque pugnae & victoriae, nec DEUS scire nos voluit, habereque certiora: quod notandum diligenter est iis, qui dubitant, consenserint necne in peccatum: si enim sibi conscius est firmum propositum tenuisse non peccandi, certus sit etiam se non consensisse: esto aliqui videatur sibi non satis viriliter obstitisse, debilitas enim illa obsistendi, quæ fuisse videtur, non à defectu firmæ in bono voluntatis, sed à violentiâ tentationis fuit, & ita non ille debiliter obstitit, sed fortiter impugnatus est. Quando ergo homine agente aliquid, motus à parte inferiori insurgunt, ipso repugnante, & per partem rationalem obsistente, atque ab usu rectæ rationis, fidei luminis, DEI voluntatis non recedente, periculum peccati nullum est, modo perseverantia in resistendo non desit.

His ergo ita præmissis, ad ostendendum quâ ratione in actionibus indifferentibus Divina voluntas invenienda sit, accedamus: quia verò præsentis capitis moles excrevit, ideo id comodiùs in novo capite præstabimus.

CAPUT. XII.

Actiorum indifferentium generatrix esse, & quomodo in singulis Divina Voluntas investigari debeat, docetur.

Videtur non tam inquirendum, quomodo
in